

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Ontwerpbesluit van Besluit van

tot/, houdende Besluit experimenten pensioenregeling voor zelfstandigen

Op de voordracht van de Minister voor Armoedebestrijding, Participatie en Pensioenen van datum openlaten, nr. nr. invullen, (gedaan mede namens Onze Minister(s) van/voor /de Staatssecretaris(sen) van naam departement(en) invullen);

Gelet op 150a van de Pensioenwet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van);

Gezien het nader rapport van de Minister voor Armoedebestrijding, Participatie en Pensioenen van [niet invullen], (uitgebracht mede namens Onze Minister(s) van/voor /de Staatssecretaris(sen) van naam departement(en) invullen,

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Artikel 1 Definities

In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- derdepijlerpensioenproduct: fiscaal gefaciliteerd financieel product als bedoeld in de artikelen 3.125 en 3.126a van de Wet inkomstenbelasting 2001, die niet voortkomt uit een arbeidsrechtelijke overeenkomst en waarop de wet en de Wet Bpf 2000 niet van toepassing zijn, met als doel het genereren van pensioeninkomen voor de zelfstandige;
- experiment: tijdelijke mogelijkheid om een pensioenregeling, zoals bedoeld in de wet, aan zelfstandigen te bieden om op basis daarvan sparen voor de oude dag door zelfstandigen te stimuleren;
- pensioenovereenkomst: hetgeen de zelfstandige is overeengekomen betreffende pensioen;
- wet: Pensioenwet;
- zelfstandige: een zelfstandige of een directeur-grotaandeelhouder in de zin van de wet.

Artikel 2 Openstellen pensioenregeling

1. Werkgevers of de partijen die betrokken zijn bij de vaststelling, wijziging of intrekking van een pensioenovereenkomst die ondergebracht is bij een pensioenfonds, dragen er zorg voor dat zelfstandigenorganisaties betrokken worden bij de vormgeving van een experiment, de vormgeving van de pensioenregeling voor zelfstandigen of de keuze of de pensioenregeling van werknemers wordt opengesteld

- voor zelfstandigen of dat hiervoor een eigen pensioenregeling voor zelfstandigen wordt opengesteld.
2. Een ondernemingspensioenfonds kan een pensioenregeling openstellen voor zelfstandigen in het kader van een experiment uitsluitend voor zover de zelfstandige werkzaamheden verricht voor de werkgever.
  3. Een bedrijfstakpensioenfonds kan een pensioenregeling openstellen voor zelfstandigen in het kader van een experiment uitsluitend voor zover de zelfstandige onder de werkingssfeer valt van een door het bedrijfstakpensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling.
  4. Een algemeen pensioenfonds kan een pensioenregeling openstellen voor zelfstandigen in het kader van een experiment waarbij het volgende geldt:
    - a. indien de pensioenregeling van werknemers wordt opengesteld voor zelfstandigen dan dient de zelfstandige werkzaamheden te verrichten voor de werkgever van de betreffende collectiviteitkring;
    - b. indien een pensioenregeling voor zelfstandigen in een eigen collectiviteitkring wordt opengesteld, dan is het niet noodzakelijk dat de zelfstandige werkzaamheden verricht voor de werkgever
  5. Of wordt voldaan aan de voorwaarde voor het openstellen van de pensioenregeling, bedoeld in het tweede lid, derde lid en vierde lid onderdeel a, stelt het pensioenfonds uiterlijk vast bij de start van de verwerving van pensioenaanspraken door de zelfstandige.
  6. In aanvulling op het eerste lid en vierde lid onderdeel b kan een algemeen pensioenfonds zelfstandig besluiten een pensioenregeling voor zelfstandigen in een eigen collectiviteitkring open te stellen, waarbij het algemeen pensioenfonds er voor zorgdraagt dat zelfstandigenorganisaties betrokken worden bij de vormgeving van een experiment en de vormgeving van de pensioenregeling voor zelfstandigen.
  7. Een zelfstandigenorganisatie als bedoeld in het eerste en vierde lid dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:
    - a. de zelfstandigenorganisatie bezit volledige rechtsbevoegdheid als bedoeld in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; en
    - b. haar statutaire doel omvat in elk geval de belangenbehartiging van zelfstandigen.
  8. Een verzekeraar of premiepensioeninstelling kan zelfstandig besluiten een pensioenregeling open te stellen voor zelfstandigen.

Artikel 3 Informatie voorafgaand aan deelname

1. De pensioenuitvoerder die een pensioenregeling openstelt voor zelfstandigen kan dit kenbaar maken aan zelfstandigen met als doel dat een zelfstandige op eigen initiatief kan deelnemen aan de pensioenregeling.
2. In aanvulling op het eerste lid kan een bedrijfstakpensioenfonds de openstelling van de pensioenregeling kenbaar maken als ook het aanbod doen om deel te nemen op initiatief van de uitvoerder via het aanschrijven van zelfstandigen. Hierbij geldt het volgende op het moment van de aanschrijving:
  - a. de zelfstandige is gewezen deelnemer bij het bedrijfstakpensioenfonds; en
  - b. de zelfstandige verricht werkzaamheden binnen de statutaire werkingssfeer van het bedrijfstakpensioenfonds.
3. De pensioenuitvoerder informeert een zelfstandige, als onderdeel van het aanbod om deel te nemen, voorafgaand aan de deelneming in de pensioenregeling overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van de wet en artikel 8 van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. In aanvulling op de eerste zin informeert de pensioenuitvoerder over:
  - a. de wijze waarop aanbod en aanvaarding in ieder geval tot stand komt;

- b. de vrijwilligheid van de pensioenregeling;
  - c. de wijze waarop en de termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan met in achtneming van artikel 4;
  - d. de fiscale behandeling, waaronder begrepen de fiscale behandeling van premies, uitkeringen en de fiscale consequenties van afkoop in algemene zin;
  - e. de gevolgen voor de fiscale ruimte in een derdepijlerproduct in algemene zin;
  - f. het gegeven dat de betaalde premie niet wordt teruggestort aan de zelfstandige;
  - g. de jaarlijkse totale uitvoeringskosten als per soort uitvoeringskosten afgezet tegen de jaarlijkse verwachte pensioenopbouw in procenten
  - h. de duur van het experiment;
  - i. het gebruik van het recht van de pensioenuitvoerder om aan het einde van het experiment de pensioenregeling te beëindigen als bedoeld in artikel 9;
  - j. de gevolgen en keuzemogelijkheden bij de beëindiging van het experiment;
  - k. de gegevensuitwisseling in het kader van bewaken van het experiment en de evaluatie daarvan; en
  - l. de overige informatie die de pensioenuitvoerder nodig heeft om deelname aan de pensioenregeling door de zelfstandige te kunnen uitvoeren.
4. De pensioenuitvoerder stelt als onderdeel van het aanbod om deel te nemen aan de pensioenregeling de uitvoeringsovereenkomst of uitvoeringsreglement ter beschikking aan een zelfstandige.
5. Deelname aan de pensioenregeling komt tot stand door aanbod en aanvaarding tussen zelfstandige en de pensioenuitvoerder.

Artikel 4 Premie aan pensioenuitvoerder door zelfstandige

1. Artikel 24 van de wet is van overeenkomstige toepassing, waarbij de zelfstandige aan de pensioenuitvoerder de verschuldigde premie voldoet.
2. Overeenkomstig artikel 25 van de wet is in de uitvoeringsovereenkomst respectievelijk uitvoeringsreglement het volgende opgenomen:
  - a. de wijze waarop de verschuldigde premie wordt vastgesteld;
  - b. de wijze waarop en termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan waarbij artikel 26 van overeenkomstige toepassing is; en
  - c. de procedures welke gelden bij het niet nakomen van premiebetalingverplichtingen door de zelfstandige.
3. Artikel 29 van de wet is van overeenkomstige toepassing waarbij voor de verzekeraar de pensioenuitvoerder gelezen dient te worden.

Artikel 5 Partnerpensioen

De voortzetting van het partnerpensioen voor de periode van drie maanden na beëindiging deelneming, bedoeld in artikel 55 van de wet, is van overeenkomstige toepassing indien de zelfstandige niet meer deelneemt omdat degene niet meer valt onder de definitie van zelfstandige of indien sprake is van een situatie als bedoeld in artikel 9, derde of vierde lid, onderdeel b.

Artikel 6 Afkoop klein ouderdomspensioen

Het recht op afkoop klein ouderdomspensioen, bedoeld in artikel 66 van de wet, is van overeenkomstige toepassing waarbij uitsluitend de pensioenaanspraak opgebouwd als zelfstandige in het kader van dit experiment gehanteerd wordt voor de vaststelling of de opgebouwde pensioenaanspraak op ouderdomspensioen minder bedraagt dan het in artikel 66, eerste lid onderdeel van de wet genoemde bedrag.

Artikel 7 Toezicht

1. Een pensioenuitvoerder die een pensioenregeling openstelt voor zelfstandigen, meldt dit uiterlijk een maand voorafgaand aan het openstellen van de pensioenregeling bij Onze Minister.
2. Onze Minister meldt aan de toezichthouders welke pensioenuitvoerders gebruik maken van dit experiment.

Artikel 8 Uitwisseling en verwerking van persoonsgegevens

1. De pensioenuitvoerder is bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de zelfstandige, voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van het experiment.
2. De pensioenuitvoerder is bevoegd tot het verwerken van persoonsgegevens van de zelfstandige voor zover dat noodzakelijk is voor het bewaken van het experiment en de evaluatie daarvan.
3. Het onafhankelijke onderzoeksbureau, bedoeld in artikel 10 is bevoegd tot het verwerken van geanonimiseerde gegevens voor zover dat noodzakelijk is voor het bewaken van het experiment en de evaluatie daarvan.
4. De pensioenuitvoerder is bevoegd uit eigen beweging en is verplicht op verzoek van Onze Minister geanonimiseerde gegevens te verstrekken aan Onze Minister voor zover dat noodzakelijk is voor het bewaken van het experiment en de evaluatie daarvan.

Artikel 9 Einde looptijd experimenten

1. Een pensioenuitvoerder kan gedurende dit experiment de pensioenregeling sluiten voor zelfstandigen die niet deelnemen.
2. Een pensioenuitvoerder kan de deelneming van een zelfstandige gedurende dit experiment niet op initiatief van de pensioenuitvoerder tussentijds beëindigen, tenzij de beëindiging het gevolg is van artikel 29 van de wet.
3. Indien dit experiment wordt omgezet in een structurele wettelijke regeling, als bedoeld in artikel 150a tweede lid van de wet, heeft de pensioenuitvoerder het recht om na afloop van de duur van het experiment de pensioenregeling te beëindigen.
4. Indien het experiment wordt beëindigd en dit besluit als gevolg komt te vervallen, als bedoeld in artikel 10, geldt het volgende:
  - a. de pensioenuitvoerder kan voor de zelfstandige vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling uitvoeren als bedoeld in artikel 54 van de wet, waarbij een termijn van tien jaar geldt voor zover degene gedurende de vrijwillige voortzetting een zelfstandige is;
  - b. het recht op afkoop klein ouderdomspensioen, als bedoeld in artikel 66, tweede lid van de wet, is van overeenkomstige toepassing waarbij in afwijking hiervan:
    - 1°. uitsluitend de pensioenaanspraak opgebouwd als zelfstandige in het kader van dit experiment gehanteerd wordt voor de vaststelling of de opgebouwde pensioenaanspraak op ouderdomspensioen minder bedraagt dan het in het eerste lid onderdeel a in artikel 66 van de wet genoemde bedrag; en
    - 2°. de pensioenuitvoerder binnen een jaar na einde van het experiment ten minste eenmaal tevergeefs gepoogd heeft de overdrachtswaarde van een zelfstandige over te dragen als bedoeld in artikel 70a van de wet;
  - c. in afwijking van artikel 70 van de wet is de pensioenuitvoerder verplicht om na een verzoek van de zelfstandige tot waardeoverdracht de overdrachtswaarde van diens pensioenaanspraken rechtstreeks over te dragen aan een andere pensioenuitvoerder indien de zelfstandige reeds pensioenaanspraken heeft bij de

ontvangende pensioenuitvoerder, tenzij sprake is van een van de in de artikelen 72, 72a en 73 omschreven situaties; en

- d. in afwijking van artikel 70 van de wet is de pensioenuitvoerder verplicht om na een verzoek van de zelfstandige tot waardeoverdracht de overdrachtswaarde van diens pensioenaanspraken rechtstreeks over te dragen naar een toegestane uitvoerder voor de aanwending van een derdepijlerpensioenproduct, mits dit verzoek voor waardeoverdracht door de zelfstandige is gedaan binnen een jaar nadat de deelname is geëindigd.
5. De pensioenuitvoerder informeert de zelfstandige tijdig indien dit experiment wordt beëindigd of de pensioenuitvoerder gebruik maakt van de beëindiging op grond van het derde lid.
6. Artikel 39 van de wet is van overeenkomstige toepassing waarbij voor de informatie, bedoeld in het eerste lid onderdeel c, ook het bepaalde uit het vierde lid geldt.
7. Elk beding in strijd met dit artikel is nietig.

Artikel 10 onderzoek en evaluatie

1. Een onafhankelijk onderzoeksbureau, aan wie de opdracht door Onze Minister is verstrekt, bewaakt het experiment ten behoeve van de evaluatie en voert deze evaluatie uit.
2. Door het onafhankelijke onderzoeksbureau worden in aanvulling op artikel 8 gedurende de experimenteerperiode gegevens verzameld ten behoeve van de evaluatie en de uitvoering daarvan.
3. De pensioenuitvoerder die in het kader van dit besluit een pensioenregeling voor zelfstandigen aanbiedt, verstrekt op verzoek van het onafhankelijke onderzoeksbureau de relevante informatie ten behoeve van de evaluatie en de uitvoering daarvan.
4. Bij de evaluatie over de experimenten wordt voor de beoordeling van de doeltreffendheid en de effecten mede betrokken:
  - a. de zelfstandigen die de gehele experimenteerperiode danwel een deel van deze periode deelnamen aan de pensioenregeling; en
  - b. voor zover van toepassing, de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden waarbij de pensioenregeling is opengesteld voor zelfstandigen bij een ondernemingspensioenfonds, bedrijfstakpensioenfonds en een algemeen pensioenfonds.
5. Voor de beoordeling van de doeltreffendheid en effecten is in elk geval het volgende van belang:
  - a. de mate waarin zelfstandigen pensioen sparen in een pensioenregeling die in het kader van dit besluit tot stand is gekomen en de omvang van de pensioenopbouw;
  - b. de mate waarin de pensioenregeling aansluit op de behoeften van deelnemende zelfstandigen;
  - c. de effecten van pensioenregelingen waarbij het initiatief tot deelname is genomen door de pensioenuitvoerder door middel van automatisch aanschrijven, bedoeld in artikel 3, afgezet tegen de effecten van pensioenregelingen waarbij het initiatief tot deelname is genomen door de zelfstandige; en
  - d. voor zover van toepassing, de effecten van het experiment op de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden waarbij de pensioenregeling is opengesteld voor zelfstandigen bij een ondernemingspensioenfonds, bedrijfstakpensioenfonds en een algemeen pensioenfonds.

6. In het verslag, zoals bedoeld in artikel 150a zesde lid van de wet, is opgenomen in hoeverre het experiment heeft bijgedragen aan het doel van de experimenteerbepaling, bedoeld in artikel 150a eerste lid van de wet.

Artikel 11 Inwerkingtreding en vervaldatum

1. Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.
2. Dit besluit vervalt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat niet later ligt dan vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding.
3. Indien overeenkomstig artikel 150a, tweede lid, van de wet een ontwerp is bekend gemaakt om het experiment om te zetten in een structurele wettelijke regeling, kan bij koninklijk besluit de termijn van het experiment worden verlengd tot het tijdstip waarop het ontwerp is vastgesteld en in werking treedt.

Artikel 12 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit experiment pensioenregeling zelfstandigen.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad (, in het Afkondigingsblad van Aruba, in het Publicatieblad van Curaçao en in het Afkondigingsblad van Sint Maarten) zal worden geplaatst.

De Minister voor Armoedebeleid,
Participatie en Pensioenen,

C.J. Schouten

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

1. Inleiding

Dit besluit is gebaseerd op artikel 150a van de Pensioenwet. In dat artikel is een experimenteerbepaling opgenomen. Deze bepaling, die met ingang van 1 januari 2023 in werking treedt, maakt het mogelijk dat bij wijze van experiment tijdelijk wordt afgeweken van een aantal artikelen in de Pensioenwet. Zo kunnen ten behoeve van het verbeteren van de pensioenpositie van zelfstandigen, pensioenregelingen in de tweede pijler opengesteld worden voor vrijwillige aansluiting door zelfstandigen.

2. Hoofdpijnen van het besluit

In het besluit is een aantal zaken geregeld. In deze nota van toelichting worden deze toegelicht:

- De wijze waarop een pensioenregeling voor zelfstandigen in de tweede pijler tot stand komt;
- Een meldplicht voor de pensioenuitvoerder die gebruik maakt van de experimenteerruimte;
- De wijze waarop zelfstandigen dienen te worden geïnformeerd over de mogelijkheid om vrijwillig deel te nemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler;
- Welke pensioenuitvoerders onder welke voorwaarden op eigen initiatief potentiële deelnemers kunnen benaderen voor deelname aan een specifieke regeling;
- Verplichting tot deelname aan monitorings- en evaluatieactiviteiten;
- De keuzeruimte die zelfstandigen als deelnemers hebben ten aanzien van het door hen opgebouwde pensioenvermogen in het geval de experimenteerwetgeving niet leidt tot structurele wetgeving;
- Hoe omgegaan wordt met risicodekkings in het kader van de experimenteerwetgeving, en voorschriften ten aanzien van nabestaandenpensioen in het bijzonder.

2.1 Totstandkoming pensioenregeling voor zelfstandigen

2.1.1 Bevoegdheid tot het openstellen van een pensioenregeling voor zelfstandigen

In paragraaf 12.3.1 van de memorie van toelichting bij de Wet toekomst pensioenen is de wijze van aansluiting van zelfstandigen in het kader van de experimenteerbepaling toegelicht. Bedrijfstakpensioenfondsen en ondernemingspensioenfondsen mogen geen pensioenregeling aanbieden aan zelfstandigen die actief zijn buiten de werkingssfeer van het bedrijfstakpensioenfonds of onderneming. Voor pensioenregelingen die verzekeraars en premiepensioeninstellingen aan zelfstandigen kunnen aanbieden geldt dit bindingsvereiste niet. In beginsel geldt het bindingsvereiste ook niet voor een algemeen pensioenfonds. Een uitzondering hierop is als een bestaande pensioenregeling in een single client kring wordt opengesteld voor zelfstandigen. Een single client kring betreft immers een pensioenregeling die gebonden is aan één onderneming binnen één collectief vermogen (ringfencing). Stelt een algemeen pensioenfonds echter een aparte kring open voor vrijwillige toetreding door zelfstandigen dan geldt er geen bindingsvereiste. Het bindingsvereiste wordt uiterlijk getoetst bij de start van de verwerving van pensioenaanspraken. Dit betekent dat een zelfstandige op het moment van de start van deelname actief moet zijn binnen de werkingssfeer van het bedrijfstakpensioenfonds of onderneming.

Voor bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en single client kringen bij een algemeen pensioenfonds geldt voorts dat de beslissing om een (bestaande) pensioenregeling open te stellen voor vrijwillige aansluiting door zelfstandigen, genomen moet worden door respectievelijk de sociale partners of de betreffende werkgever. Daarmee wordt aangesloten bij de huidige situatie. Dit geldt niet voor een verzekeraar, premiepensioeninstelling en een algemeen pensioenfonds behoudens in geval van een single client kring. Vanwege het ontbreken van het bindingsvereiste bij deze pensioenuitvoerders, hebben zij een autonome bevoegdheid om een pensioenregeling te introduceren voor zelfstandigen.

Vrijwillige deelname door zelfstandigen aan een pensioenregeling in de tweede pijler betreft een nieuwe mogelijkheid voor zelfstandigen. Het is van groot belang dat een pensioenregeling in de tweede pijler voor zelfstandigen op draagvlak kan rekenen bij degenen die hieraan (kunnen) deelnemen. Een pensioenregeling dient aan te sluiten bij de wensen en behoeften van zelfstandigen. In het besluit wordt daarom voorgeschreven dat zelfstandigenorganisaties betrokken moeten worden bij de vormgeving van een experiment. Dit betekent dat sociale partners en werkgevers in overleg treden met zelfstandigenorganisaties over hoe de pensioenregeling voor zelfstandigen er uit moet komen te zien, dan wel in overleg treden over het openstellen van een bestaande pensioenregeling van de werknemers. Die betrokkenheid van zelfstandigenorganisaties kan worden gevonden in centrale dan wel sector- of onderneming specifieke zelfstandigenorganisaties. Indien een algemeen pensioenfonds besluit een pensioenregeling in een aparte collectiviteitskring open te stellen voor zelfstandigen, die niet gebonden zijn aan een bepaalde werkgever c.q. opdrachtgever, geldt dat ook in dat geval een (centrale) zelfstandigenorganisatie betrokken moet worden bij de vormgeving van het experiment, zodat de belangen van zelfstandigen goed meegenomen worden. In geval van een verzekeraar en premiepensioeninstelling ligt het niet voor de hand om die betrokkenheid van zelfstandigenorganisaties verplicht voor te schrijven. Voor verzekeraars en premiepensioeninstellingen gelden immers al de vereisten van het productontwikkelingsproces.¹ Op basis daarvan moeten verzekeraars en premiepensioeninstellingen bij de ontwikkeling van een pensioenregeling reeds op evenwichtige wijze rekening houden met de belangen van de deelnemer.

2.1.2 Besluitvormingsproces bij pensioenfondsen

Ten behoeve van de vrijwillige deelname door zelfstandigen aan een pensioenregeling in de tweede pijler, die wordt uitgevoerd door een pensioenfonds, gelden in het kader van het besluitvormingsproces een aantal specifieke regels. Nadat sociale partners dan wel de werkgever samen met de zelfstandigenorganisaties besluiten tot het voor zelfstandigen openstellen van een bestaande pensioenregeling die geldt voor werknemers of tot een aparte pensioenregeling voor zelfstandigen, wordt de opdracht voorgelegd aan het pensioenfonds. In het kader van de experimenten worden er geen aanvullende regels voorgeschreven ten aanzien van de opdrachtaanvaarding. Het bestuur van het pensioenfonds legt het verzoek van sociale partners langs de doelstellingen en beleidsuitgangspunten – die in overleg met fondsorganen zijn vastgesteld – van het pensioenfonds. Een belangrijk element bij de beoordeling van die opdracht is de evenwichtige belangenafweging.² Het verantwoordingsorgaan, het belanghebbendenorgaan en het intern toezicht hebben bij de opdrachtaanvaarding geen expliciete rol.

---

¹ Artikel 4:15 Wft juncto artikel 32 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft.

² Artikel 105 van de Pensioenwet.

Met de experimenteerwetgeving wordt aangesloten bij de bestaande besluitvormingsprocessen en niet voorzien in een nieuw, aanvullend advies- of goedkeuringsrecht voor het verantwoordingsorgaan, belanghebbendenorgaan of intern toezicht (raad van toezicht, visitatiecommissie en niet-uitvoerende bestuursleden). Het gaat hier immers om kortdurende experimenten, waarbij een advies- of goedkeuringsrecht specifiek ten aanzien van het besluit tot openstellen van een pensioenregeling voor zelfstandigen voor een van deze organen een in verhouding tot de experimenten te zware bevoegdheid zou zijn. Conform de huidige praktijk legt het bestuur verantwoording af over haar handelen, het uitgevoerde beleid en beleidskeuzes voor de toekomst aan het verantwoordingsorgaan dan wel belanghebbendenorgaan. Voorstelbaar is dat bij de verantwoording aan deze organen aandacht is voor de evenwichtige belangenafweging; in hoeverre is bij het beleid en de uitvoering ervan voldoende rekening gehouden met alle bij het pensioenfonds betrokken belangen. Bovendien hebben deze organen enkele specifieke adviesrechten en in geval van een belanghebbendenorgaan goedkeuringsrechten, zoals bij het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst en in geval van het belanghebbendenorgaan ook een adviesrecht op de wijziging van de statuten en reglementen van het pensioenfonds. Zowel een wijziging van de uitvoeringsovereenkomst als een wijziging van de statuten en het reglement ligt voor de hand als een pensioenfonds besluit een zelfstandigen vrijwillig te laten toetreden tot een (reeds bestaande) pensioenregeling. Het intern toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Daarnaast zijn de raad van toezicht en de niet-uitvoerende bestuursleden ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Zij zijn geen uitvoerend orgaan.

Vanuit het oogpunt dat vrijwillige toetreding van zelfstandigen aan het collectief gevolgen kan hebben voor de zittende (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden en de verantwoording van het bestuur aan het verantwoordingsorgaan, het belanghebbendenorgaan, de raad van toezicht en niet-uitvoerende bestuursleden veelal achteraf plaatsvindt, is het wenselijk dat deze fondsorganen door het bestuur worden geïnformeerd over het verzoek van sociale partners dan wel werkgever voor vrijwillige toetreding door zelfstandigen. Daarom wordt met het besluit een informatierecht voor deze vier fondsorganen geïntroduceerd, waarmee het bestuur van het pensioenfonds verplicht wordt om deze organen tijdig te informeren en daarbij alle relevante informatie te verstrekken. Op basis hiervan hebben het verantwoordingsorgaan, het belanghebbendenorgaan, de raad van toezicht en de niet-uitvoerende bestuursleden de mogelijkheid om een oordeel te kunnen geven over de vrijwillige toetreding van zelfstandigen aan een pensioenregeling bij het betreffende pensioenfonds. Het bestuur kan het oordeel van deze fondsorganen naast zich neerleggen, maar zal dit dan wel gemotiveerd moeten doen.

2.2 Meldplicht

Zoals in paragraaf 2.5 (*Monitoring en evaluatie*) van dit besluit vermeld, worden de experimenten gemonitord en geëvalueerd. Daarom stelt de regering voor de experimenten een meldplicht in. Deze melding moet worden gedaan door de pensioenuitvoerder die de pensioenregeling in het kader van de experimenteerwetgeving gaat uitvoeren, uiterlijk 1 maand voor inwerkingtreding van de pensioenregeling voor zelfstandigen bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze melding wordt voorzien van de gegevens die worden gevraagd in de Ministeriële regeling, zoals vermeld in paragraaf 2.5 *Monitoring en evaluatie*.

Daarnaast is het voor de uitvoering van het toezicht door de Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank van groot belang dat ook aan hen wordt gemeld bij welke pensioenuitvoerders een experiment plaatsvindt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid draagt zorg voor de melding aan de toezichthouders.

2.3 Informatievoorziening

Voor vrijwillige aansluiting door zelfstandigen aan een pensioenregeling in de tweede pijler is een goede informatievoorziening vanuit pensioenuitvoerders essentieel. Op basis van die informatie moet een zelfstandige een weloverwogen keuze kunnen maken om wel of niet deel te nemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler en bewust zijn van de consequenties van deelname. Bovendien dient de ontvangen informatie er toe te leiden dat een zelfstandige deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler kan vergelijken met andere vormen van pensioensparen. Op die manier kan een zelfstandige een keuze maken die het beste bij zijn of haar voorkeuren past. Naast de te ontvangen informatie van een pensioenuitvoerder kan een zelfstandige de hulp inschakelen van een financieel adviseur, die de zelfstandige kan helpen in het maken van een verstandige keuze van de verschillende vormen van pensioensparen. Het inwinnen van een financieel advies is echter niet verplicht. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat bij de totstandkoming van de overeenkomst tussen de pensioenuitvoerder en de zelfstandige het contractenrecht van toepassing is. Er worden in het kader van de experimenten geen specifieke regels gesteld aan de wijze waarop de overeenkomst tussen de pensioenuitvoerder en een zelfstandige tot stand komt.

Met de experimenteerbepaling wordt een grondslag gecreëerd om bij algemene maatregel van bestuur bij wijze van experiment af te kunnen wijken van enkele bepalingen in de Pensioenwet. De regels uit de Pensioenwet zijn daarmee, op een aantal afwijkingen na, van toepassing op de experimenten. Dit betekent dat ook de informatievoorschriften uit de Pensioenwet en het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling gaan gelden voor de experimenten.³ Voor de volledigheid opgemerkt dat dit dus ook betekent dat daarmee de informatievoorschriften uit de wet toekomst pensioenen, zoals de keuzebegeleidingsnorm, ook gaan gelden voor de experimenten.

2.3.1 Informatie bij aanbod aan deelname pensioenregeling tweede pijler

Net als voor de huidige pensioenregelingen geldt ook voor de pensioenregelingen waaraan zelfstandigen vrijwillig kunnen deelnemen dat correcte, duidelijke en evenwichtige alsmede tijdige informatie van groot belang is. Zo is het bijvoorbeeld van belang dat een zelfstandige voorafgaande aan de deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler de relevante informatie krijgt over de kenmerken van de betreffende regeling. De keuze om wel of niet deel te nemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler kan een zelfstandige immers alleen maken als hij alle relevante informatie heeft. Voor de experimenten wordt aangesloten bij de bestaande informatieverplichtingen uit de Pensioenwet en het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling.⁴ Daarop wordt aanvullend nog een aantal informatievoorschriften voorgeschreven in het besluit.

---

³ Ook de informatiebepalingen uit de wet toekomst pensioenen zijn van toepassing.

⁴ Artikel 45 Pensioenwet en artikel 8 Besluit uitvoering Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling zijn van overeenkomstige toepassing op de informatieverstrekking in het kader van de experimenten.

Voor een zelfstandige zal van belang zijn om te weten wat de premie is bij deelname en wat hij daarvoor terug krijgt (de pensioensoorten waarin de pensioenregeling voorziet, de wijze waarop het pensioen wordt opgebouwd (karakter pensioenovereenkomst) en de opbrengst). Zelfstandigen moeten daarbij expliciet worden gewezen op de risico's die door hen worden gedragen en op de kosten van deelname aan de pensioenregeling. In eerste plaats gaat het hier primair over het benoemen van het beleggings- en (micro- en macro) langlevensrisico. Duidelijk moet zijn dat de hoogte van het ouderdomspensioen feitelijk afhangt van de rendementen op de ingelegde premies en de mate waarin deelnemers de risico's dragen. Dit laatste is onder meer afhankelijk van het karakter van de pensioenregeling (bijvoorbeeld de solidaire- of flexibele premieovereenkomst). Om te kunnen bepalen hoeveel pensioen op basis van het opgebouwde pensioenvermogen in de toekomst kan worden verwacht, wordt er met een uniforme scenarioset gerekend. Alle pensioenuitvoerders zullen hier gebruik van moeten maken, zodat willekeur wordt voorkomen en de resultaten onderling vergelijkbaar zijn. Een pensioenuitvoerder dient zelfstandigen voorafgaande aan de deelname inzicht te bieden in het reglementair te bereiken pensioen. Daarnaast dient het pensioen getoond te worden in drie scenariobedragen: een optimistisch, verwacht en pessimistisch bedrag.⁵ Voorstelbaar is dat een pensioenuitvoerder (bijvoorbeeld bij de automatische aanschrijving) niet voldoende gegevens van de zelfstandige heeft om een persoonlijk inzicht te kunnen bieden in het reglementair te bereiken pensioen. Een pensioenuitvoerder kan in dat geval ook werken met het tonen van concrete voorbeelden. Een zelfstandige kan dan vervolgens bij de pensioenuitvoerder op basis van de benodigde gegevens een persoonlijk inzicht van het reglementair te bereiken pensioen opvragen.

Zoals reeds in artikel 8 van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling opgenomen dient een pensioenuitvoerder in de informatie, naast de hoogte van de premie, ook informatie te verstrekken over de soorten uitvoeringskosten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen administratieve uitvoeringskosten, kosten vermogensbeheer en transactiekosten. Aanvullend op de bestaande informatievoorschriften toont een pensioenuitvoerder op grond van artikel 3 van het besluit zowel de jaarlijkse totale uitvoeringskosten als per soort uitvoeringskosten afgezet tegen de jaarlijkse verwachte pensioenopbouw in procenten. Dit geeft een zelfstandige meer inzicht in de jaarlijkse uitvoeringskosten in verhouding tot jaarlijks verwachte pensioenopbouw. In het verlengde van de risico's en kosten ligt – indien aanwezig – de opbouw van de solidariteits- of risicodelingsreserve. De afspraken over de solidariteits- of risicodelingsreserve zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst. Een pensioenuitvoerder stelt de uitvoeringsovereenkomst c.q. het uitvoeringsreglement ter beschikking aan zelfstandigen, zodat zelfstandigen eenvoudig de afspraken inzake de solidariteits- of risicodelingsreserve terug kunnen lezen. Dit betreft onder meer de afspraken over de wijze waarop de solidariteits- of risicodelingsreserve wordt gevuld (percentage premie en/of rendement), de wijze waarop pensioenvermogens worden aangevuld vanuit de reserve en de wijze waarop de reserve meedeelt in de collectieve risico's en rendementen.⁶

Zoals hiervoor vermeld is het belangrijk om zelfstandigen te informeren over beleggingsrisico's. Ook in het kader van de vergelijkbaarheid met andere vormen van pensioensparen, kan het voor een zelfstandige behulpzaam zijn om informatie te verkrijgen over de onderliggende beleggingen en de risicohouding om zodoende te

---

⁵ Artikel 45 Pensioenwet juncto artikel 8 Besluit uitvoering Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

⁶ [Artikel 25, eerste lid, onderdeel f, van de Pensioenwet.](#)

kunnen bepalen of de beleggingsmix bij de voorkeuren past. Bovendien is het karakter van de pensioenregeling relevant voor het gehanteerde beleggingsbeleid. Bij een solidaire premieovereenkomst is er bijvoorbeeld (aan de hand van de risicohouding per leeftijdscohort) sprake van een collectief beleggingsbeleid en bij een flexibele premieovereenkomst wordt het beleggingsbeleid vorm gegeven op basis van specifieke beleggingsmixen per leeftijdscohort (life-cycles). De relevante informatie over het beleggingsbeleid en de onderliggende beleggingsmix van een pensioenregeling moet voor een zelfstandige eenvoudig op te vragen zijn bij de betreffende pensioenuitvoerder. In de informatie die de zelfstandige krijgt voorafgaande aan de deelname gaat een pensioenuitvoerder ook in op kenmerken van de betreffende regeling voor een (gewezen) deelnemer voor zover de pensioenregeling daarin voorziet. Daarbij kan gedacht worden aan eventuele beleggingsmogelijkheden en mogelijkheden rondom flexibele premie-inleg. Bovendien een pensioenuitvoerder expliciet te vermelden dat het niet mogelijk is om de gestorte premie tussentijds vrij op te nemen. Anders dan bij werknemers, die via hun werkgever pensioen opbouwen, is een zelfstandige zelf verantwoordelijk voor pensioenopbouw. Deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler in het kader van de experimenten betreft een vrijwillige keuze van een zelfstandige. In artikel 3, derde lid, sub b van dit besluit wordt voorgeschreven dat pensioenuitvoerders deze vrijwilligheid expliciet moeten vermelden voorafgaande aan de deelname, bijvoorbeeld als onderdeel van de te verstrekken informatie. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat uit die vrijwilligheid ook volgt dat het beginsel van 'geen premie, wel recht' niet van toepassing is op de experimenten.

In artikel 3, derde lid, sub d en e van dit besluit is bepaald dat een pensioenuitvoerder zelfstandigen moet wijzen op de fiscale gevolgen van het deelnemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler. De fiscale behandeling van pensioenopbouw in de tweede pijler is voor zelfstandigen een belangrijk aspect om mee te wegen in de keuze om wel of niet deel te nemen. Te meer omdat het niet in alle gevallen voor zelfstandigen fiscaal voordelig is om mee te doen aan een pensioenregeling waarvoor de omkeerregel wordt toegepast. Dit kan het geval zijn als het marginale belastingtarief over het inkomen van de deelnemende zelfstandige tijdens de werkende fase lager ligt dan in de uitkeringsfase. Zelfstandigen moeten daarom in het aanbod voor deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler worden op de fiscale gevolgen van deelname. De informatie bevat daarom in ieder geval vermelding van het van toepassing zijn van de omkeerregel (premie aftrekbaar en uitkering belast) en wijst zelfstandigen op eventuele gevolgen voor de inleg in een derdepijlerproduct. Deze informatie betreft algemene informatie en hoeft niet op het individu te worden toegespitst.

De informatie die pensioenuitvoerders verstrekken of beschikbaar stellen, dient aan te sluiten bij de informatiebehoefte en kenmerken van de (gewezen) deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde.⁷ Dit betekent in het kader van de experimenten ook dat voor een zelfstandige bij het aanbod voorafgaande aan de deelname duidelijk moet zijn wat deelname aan een experiment inhoudt en welke gevolgen dat heeft. Dit betreft in ieder geval informatie over de looptijd van het experiment, de gegevensuitwisseling in het kader van de evaluatie van de experimentbepaling, wat er gebeurt met de opgebouwde aanspraken als de experimenteerbepaling niet wordt omgezet in structurele wettelijke regeling en welke mogelijkheden er open staan met betrekking tot de opgebouwde aanspraken aan het einde van het experiment (vrijwillige voortzetting,

---

⁷ Artikel 48 van de Pensioenwet.

waardeoverdracht en afkoop). Deze mogelijkheden bij einde van het experiment worden nader toegelicht in paragraaf 2.6 (paragraaf *Einde looptijd experimenten*).

De wijze waarop zelfstandigen moeten worden geïnformeerd wordt met dit besluit niet voorgeschreven. Een pensioenuitvoerder dient zelf te beoordelen – met inachtneming van de algemene normen van informatieverstrekking⁸ - welke wijze van informeren past bij de doelgroep. Daarbij dient een pensioenuitvoerder er rekening mee te houden dat de informatieverstrekking de zelfstandige in staat stelt om deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler te kunnen vergelijken met andere vormen van pensioensparen.

Samenvattend, uit de informatie die voorafgaande aan de deelname door de pensioenuitvoerder wordt verstrekt, moet voor een zelfstandige duidelijk worden wat zijn rechten en plichten zijn, wat de gevolgen zijn van deelname aan het experiment en waar hij aan toe is in het geval het experiment wordt beëindigd. De informatie dient de zelfstandige in staat te stellen de passendheid van deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler te kunnen vergelijken met die van andere mogelijkheden tot pensioensparen.

2.3.2 Informatie bij einde deelname en einde experiment

Conform de Pensioenwet en het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling moet een pensioenuitvoerder bij einde deelname informatie verstrekken aan de deelnemer.⁹ Voor de experimenten wordt hierbij aangesloten. Dit geldt zowel voor de situatie dat een zelfstandige voor het einde van de looptijd van het experiment besluit de deelname aan de pensioenregeling te beëindigen als voor de situatie dat de experimenteerbepaling niet wordt omgezet in structurele wettelijke regeling of voor de situatie dat een pensioenuitvoerder besluit het experiment te beëindigen. Een zelfstandige wordt geïnformeerd over de hoogte van zijn opgebouwde pensioenaanspraken en de gevolgen voor zijn aanspraken bij einde deelneming (opbouw bij de pensioenuitvoerder laten staan, waardeoverdracht en afkoop). In het kader van de experimenten dient een pensioenuitvoerder de zelfstandige ook op grond van artikel 9 lid 6 van dit besluit te informeren, voor zover de pensioenregeling daarin voorziet, over de mogelijkheid van vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling bij die pensioenuitvoerder. Daarnaast is het van belang dat zelfstandigen worden geïnformeerd over de consequenties van arbeidsongeschiktheid, omdat in sommige gevallen de zelfstandige zich moet aanmelden bij de pensioenuitvoerder om eventueel in aanmerking te komen voor voortzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Tevens moet de zelfstandige op grond van de huidige wetgeving expliciet gewezen worden op het vervallen van de dekking tegen het risico van overlijden, indien het nabestaandenpensioen (indien onderdeel van de pensioenregeling) tijdens de actieve deelname is toegekend op basis van risicofinanciering.

Voor de situatie dat deelname aan de pensioenregeling wordt beëindigd in verband met het aflopen van het experiment en besloten wordt om de experimenten niet om te zetten in structurele wetgeving, gelden naast de huidige gevolgen van waardeoverdracht en afkoop nog aanvullende mogelijkheden. Daarover is in paragraaf 2.6 (paragraaf *Einde looptijd experimenten*) meer te lezen.

---

⁸ Artikel 48 van de Pensioenwet.

⁹ Artikel 39 van de Pensioenwet en artikel 6 van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling.

2.4 Aansluiting op initiatief van de pensioenuitvoerder

De experimenteerbepaling in de Pensioenwet maakt het mogelijk dat zelfstandigen zich aansluiten bij een bedrijfstakpensioenfonds op initiatief van de pensioenuitvoerder. Dit wordt 'automatisch aanschrijven' genoemd. Met deze vorm van aansluiten is beoogd om een oplossing te bieden voor de geconstateerde problemen rondom uitstelgedrag en complexiteit door het mogelijk te maken dat pensioenuitvoerders zelfstandigen een concreet aanbod doen om pensioen te sparen in een tweede pijler pensioenregeling. Op deze manier kan binnen het kader van de experimenten onderzocht worden of een dergelijke wijze van aansluiting zelfstandigen stimuleert tot pensioensparen.

Automatisch aanschrijven is aan een aantal voorwaarden verbonden. In de eerste plaats mogen pensioenuitvoerders alleen gebruik van maken van automatische aanschrijving als zij een pensioenregeling aanbieden voor zelfstandigen in een bepaalde bedrijfstak. Daarnaast kunnen zij alleen zelfstandigen automatisch aanschrijven die bij het pensioenfonds bekend zijn als gewezen deelnemers en op het moment van aanschrijving werkzaamheden verricht binnen de statutaire werkings sfeer van het pensioenfonds.

De automatische aanschrijving omvat een aanbod van het pensioenfonds aan de zelfstandige om deel te nemen aan de pensioenregeling. Het aanbod moet daarom de relevante informatie bevatten waarop de zelfstandige de keuze voor deelname kan baseren, zie ook paragraaf 2.3 van de nota van toelichting bij het besluit. Om deelname tot stand te brengen, is het noodzakelijk dat ondubbelzinnig duidelijk is dat de zelfstandige akkoord is gegaan met het aanbod, zoals het pensioenfonds dit heeft uitgebracht. Het aanvaarden van het aanbod vereist dus een actieve handeling van de zelfstandige. Deze actieve handeling is echter vormvrij, waardoor bijvoorbeeld het doorgeven van een rekeningnummer waarvan de premie mag worden afgeschreven kan worden gezien als een actieve handeling.

2.5 Monitoring en evaluatie

Conform artikel 150a, zesde lid, van de Pensioenwet zal ten minste negen maanden voor het einde van de werkingsduur van de algemene maatregel van bestuur, verslag aan het parlement worden gezonden over de evaluatie van de experimenten, in het bijzonder over de doeltreffendheid en de effecten van de experimenten in de praktijk. Daarbij worden de doeltreffendheid en de effecten onderzocht op zowel de experimentdeelnemers als (aan de orde) het collectief waartoe de experimentdeelnemers enig tijd onderdeel van hebben uitgemaakt. In dit verslag dient ook te worden ingegaan op de vraag of het wenselijk wordt geacht om de experimenteerbepaling om te zetten in een structurele wettelijke regeling.

Wijze van evaluatie

Het experiment worden gemonitord door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verstrekt de opdracht hiertoe. Voor deze monitoring worden gedurende de experimenteertijd gegevens verzameld. Deze gegevens dienen als inbreng voor de evaluatie die tegen het einde van de experimenteertijd zal worden uitgevoerd door het onafhankelijke onderzoeksbureau. Dit besluit regelt dat de pensioenuitvoerders die in het kader van de experimenteerbepaling een regeling voor zelfstandigen aanbieden verplicht zijn mee te werken aan de monitoring en de evaluatie en daartoe de benodigde informatie dienen te verstrekken.

Ten behoeve van deze informatieverstrekking stelt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een Ministeriële regeling op voor de pensioenuitvoerders die in het kader van de experimenteerbepaling een regeling voor zelfstandigen aanbieden. Deze regeling beschrijft welke informatie in het kader van de evaluatie geadmistreerd moet worden. De regeling is uiterlijk beschikbaar voor inwerkingtreding van dit besluit.

Criteria

Het verslag van de evaluatie dient inzicht te geven in de doeltreffendheid en de effecten van het

experiment in de praktijk. Uit het verslag dient ten minste te blijken in hoeverre de experimenten hebben bijgedragen aan het doel van de experimenteerbepaling, bedoeld in het eerste lid. Voor de beoordeling van de doeltreffendheid en effecten zijn de volgende criteria in elk geval van belang:

- De mate waarin zelfstandigen pensioen sparen in een regeling die in het kader van de experimenteerbepaling tot stand is gekomen en de omvang van de pensioenopbouw;
- De mate waarin de experimenteerregelingen aansluiten op de behoeften van deelnemende zelfstandigen;
- De effecten van regelingen waarbij het initiatief tot aansluiting is genomen door de pensioenuitvoerder door middel van 'automatisch aanschrijven' afgezet tegen de effecten van regelingen waarbij het initiatief tot aansluiting is genomen door de zelfstandige (opt-in);
- De effecten van experimenten op het collectief waartoe de experimentdeelnemers enig tijd onderdeel van hebben uitgemaakt, ingeval een pensioenregeling voor zelfstandigen is uitgevoerd door een bedrijfstakpensioenfonds, ondernemingspensioenfonds of binnen een kring met andere deelnemers door een algemeen pensioenfonds;
- De motieven en ervaringen van pensioenuitvoerders die in het kader van de experimenteerwetgeving een regeling voor zelfstandigen hebben aangeboden, en de motieven van pensioenuitvoerders die geen regeling voor zelfstandigen hebben aangeboden maar hier wel de mogelijkheid toe hadden.

2.6 Einde looptijd experimenten

Gelet op de uitzonderlijke omstandigheid dat in lagere regelgeving afgeweken wordt van hogere regelgeving, dienen de experimenten per definitie een tijdelijk karakter te hebben met een beperkte looptijd. Met het oog hierop is in de Pensioenwet vastgelegd dat de experimenteerbepaling ten hoogste vijf jaar van kracht is. In de Pensioenwet is reeds voorzien in een (beperkte) mogelijkheid om de duur van de experimenteerbepaling te verlengen na de maximale duur van vijf jaar. Dit is mogelijk indien besloten wordt de afwijkingen die in het kader van de experimenteerbepaling zijn toegestaan om te zetten in een structurele wettelijke regeling. De experimenteerbepaling kan dan verlengd worden tot de structurele wettelijke regeling in werking treedt. Een experiment kan ook eindigen indien de uitvoerder hiertoe beslist.

2.6.1 Uitvoerder eindigt experiment

Een pensioenuitvoerder die een regeling voor zelfstandigen aanbiedt in het kader van de experimenteerwetgeving kan deze regeling na het einde van de looptijd van de experimenteerwetgeving beëindigen. Bijvoorbeeld omdat blijkt uit een eigen evaluatie dat het specifieke experiment tegenvalt. Wanneer de uitvoerder op het moment dat de experimenteerwetgeving eindigt, besluit de regeling voor zelfstandigen te stoppen is er sprake van einde deelneming in de pensioenregeling. In beginsel blijft de

pensioenopbouw bij de pensioenuitvoerder staan. Net als bij een reguliere einde deelneming heeft de zelfstandige dan verschillende keuzemogelijkheden, waaronder de mogelijkheid om individuele waardeoverdracht aan te vragen. De pensioenuitvoerder heeft de mogelijkheid om het experiment te stoppen na het einde van de looptijd van de experimenteerwetgeving ongeacht of de experimenteerbepaling wordt omgezet in structurele wettelijke regeling. Van deze mogelijkheid dient de uitvoerder de zelfstandige op de hoogte te stellen op het moment van toetreding tot de regeling. De pensioenuitvoerder kan het experiment niet stoppen voor afloop van de looptijd van de experimenteerwetgeving wanneer zelfstandigen actief deelnemer aan de regeling. De uitvoerder kan wel beslissen de toetreding tot de regeling voor nieuwe zelfstandigen te staken.

2.6.2 Niet-omzetten experimenteerwetgeving in structurele wettelijke regeling

Het is mogelijk dat de experimenteerbepaling niet omgezet wordt in structurele wettelijke regeling. In dat geval eindigt de mogelijkheid voor pensioenuitvoerders om op vrijwillige basis zelfstandigen aan te sluiten in tweedepijlerpensioenregelingen. Ook kunnen zelfstandigen die in het kader van een experiment deelnemen aan een pensioenregeling in dat geval niet langer aan die betreffende pensioenregeling deelnemen. Met het oog op deze situatie wordt het wenselijk geacht regels te stellen aan hoe omgegaan moet worden met gedurende de experimenteerperiode opgebouwd pensioen.

Bij het niet-omzetten van de experimenteerwetgeving in een structurele wettelijke regeling stopt de pensioenopbouw van de zelfstandige bij de pensioenuitvoerder wanneer het einde van de experimenteerduur is bereikt. In dat geval is er sprake van einde deelneming in de pensioenregeling. In beginsel blijft de pensioenopbouw bij de pensioenuitvoerder staan. Net als bij een reguliere einde deelneming heeft de zelfstandige dan verschillende keuzemogelijkheden, waaronder de mogelijkheid om individuele waardeoverdracht aan te vragen.

Het wordt wenselijk geacht om in de situatie waarin de experimenteerwetgeving niet tot een structurele wettelijke regeling leidt, afwijkingen toe te staan van de huidige bepalingen rondom afkoop en waardeoverdracht bij einde deelneming. Deze afwijkingen worden in dit besluit geregeld. Tevens wordt geregeld dat het mogelijk is voor pensioenuitvoerders om vrijwillige voortzetting aan te bieden. Deze afwijkingen zijn alleen aan de orde in het geval de experimenteerbepaling niet omgezet wordt in structurele wettelijke regeling en hierdoor (buiten de invloedssfeer van de uitvoerder en de zelfstandige om) de deelname van zelfstandigen in de pensioenregeling eindigt. De afwijkingen zijn niet aan de orde wanneer de zelfstandige zelf kiest om de deelname te beëindigen of wanneer de pensioenuitvoerder ervoor kiest niet langer de pensioenregeling voor zelfstandigen aan te bieden. In deze situaties gelden de reguliere bepalingen uit de Pensioenwet over afkoop en waardeoverdracht bij einde deelneming aan een pensioenregeling. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de norm keuzebegeleiding die wordt geïntroduceerd met de Wet toekomst pensioenen ook van toepassing is op de keuzes die een pensioenuitvoerder zelfstandigen biedt, waaronder specifiek in het geval van einde deelneming aan de regeling. De uitvoerder is daarmee gehouden op een adequate wijze de keuzebegeleiding en keuzeomgeving in te richten volgens deze norm.

Mogelijkheid om vrijwillige voortzetting aan te bieden

De pensioenuitvoerder kan de zelfstandige bij einde deelname in de pensioenregeling aanbieden te kiezen voor vrijwillige voortzetting. De huidige bepaling in de Pensioenwet die vrijwillige voortzetting faciliteert gaat uit van de situatie waarin deelname eindigt, omdat de dienstbetrekking met de werkgever eindigt.¹⁰ Dat is niet de situatie die hier aan de orde is. In dit geval eindigt deelname omdat de wettelijke mogelijkheid om vrijwillig deel te nemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler niet langer bestaat. De bepaling uit de Pensioenwet die voorziet in het aanbieden van de mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting wordt met dit besluit van overeenkomstige toepassing voor de situatie die aan de orde is bij het niet omzetten van de experimenteerwetgeving in een structurele wettelijke regeling. Gelijk aan de bepaling in de Pensioenwet over vrijwillige voortzetting, wordt het daarmee mogelijk om de vrijwillige voortzetting uit te voeren voor ten hoogste drie jaar vanaf beëindiging van deelname in de regeling. In geval de gewezen deelnemer op het moment van einde experiment nog zelfstandige is, kan deze termijn maximaal tien jaar duren.

Verschillende keuzemogelijkheden voor zelfstandigen

Zoals reeds benoemd wordt het wenselijk geacht om in de situatie waarin de experimenteerwetgeving niet tot een structurele wettelijke regeling zal leiden, afwijkingen toe te staan van de huidige bepaling rondom waardeoverdracht en afkoop bij einde deelneming. Het wordt wenselijk en proportioneel geacht om deze afwijkingen te regelen omdat er sprake is van een bijzondere en unieke situatie. In het geval de experimenteerwetgeving niet tot een structurele wettelijke regeling leidt, is het de wetgever die ingrijpt op een overeenkomst die een pensioenuitvoerder en een zelfstandige zijn aangegaan. Als er geen structurele wettelijke regeling komt, kunnen zelfstandigen die in het kader van een experiment deelnemen aan een regeling namelijk niet langer aan die betreffende pensioenregeling deelnemen en eindigt de deelneming in de pensioenregeling, waarbij zij – zoals hierboven beschreven – wel de mogelijkheid geboden kunnen worden om de regeling op vrijwillige basis voort te zetten. Binnen deze context wordt het wenselijk en proportioneel geacht afwijkingen toe te staan van de huidige bepalingen rondom waardeoverdracht en afkoop bij einde deelneming. Hiermee wordt zo goed als mogelijk tegemoet gekomen aan de eventuele wensen van de zelfstandige bij einde deelneming. De onderstaande zaken worden wenselijk geacht te regelen, waarbij het zo is dat – zoals hierboven reeds benoemd is – in beginsel de pensioenopbouw bij de pensioenuitvoerder blijft staan tenzij hieronder anders is aangegeven.

- Afwijkend van de huidige wet- en regelgeving over automatische waardeoverdracht klein pensioen (niveau 2022 € 520,35)¹¹ wordt met dit besluit geregeld dat de pensioenuitvoerder niet verplicht is tot vijf keer te pogen de overdrachtswaarde van het pensioen van de zelfstandige dat in het kader van een experiment is opgebouwd, als sprake is van een 'klein pensioen' over te dragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder. De pensioenuitvoerder zal dit maar één keer, bij einde deelneming, hoeven te proberen. Slaagt deze poging tot waardeoverdracht niet omdat bij einde deelneming blijkt dat de betreffende zelfstandigen geen volgende pensioenuitvoerder heeft, dan heeft de pensioenuitvoerder het recht – in geval van een klein pensioen – om het pensioen af te kopen. Net als bij de reguliere situatie waarin een klein pensioen wordt afgekocht, vraagt de pensioenuitvoerder aan de zelfstandige om in te stemmen met de voorgenomen afkoop.

---

¹⁰ Artikel 54 Pensioenwet.

¹¹ Artikel 66 Pensioenwet.

Het wordt wenselijk geacht af te wijken van de verplichting om tot vijf keer toe een automatische waardeoverdracht te initiëren bij een opgebouwd klein pensioen, omdat vanwege de aard van de deelnemers aan de experimenten (geen dienstbetrekking) veelal geen sprake zal zijn van een volgende pensioenuitvoerder. In geval van een zelfstandige is er immers geen sprake van een dienstbetrekking met een werkgever. De verplichting voor pensioenuitvoerders om ten minste tot vijf keer toe automatische waardeoverdracht te initiëren bij een opgebouwd klein pensioen is daarmee niet doelmatig. De hierboven uiteengezette afwijking heeft enkel betrekking op pensioen van de zelfstandige dat in het kader van een experiment is opgebouwd.

- Op basis van de Pensioenwet is een pensioenuitvoerder verplicht om na een verzoek van de gewezen deelnemer tot waardeoverdracht de overdrachtswaarde van diens pensioen over te dragen naar de ontvangende pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever.¹² Afwijkend van deze bepaling wordt in het kader van de experimenten het wenselijk geacht om het mogelijk te maken dat op verzoek van de zelfstandige de overdrachtswaarde over wordt gedragen naar een pensioenuitvoerder waar de zelfstandige geen pensioen meer opbouwt, maar wel reeds een pensioenvermogen heeft opgebouwd. Zodoende kunnen de twee opgebouwde pensioenvermogens samengevoegd worden. De pensioenuitvoerder is verplicht om mee te werken aan het verzoek van de zelfstandige. Vanuit het oogpunt van beperkte administratieve lasten en kosten – voor zowel de gewezen deelnemer als de pensioenuitvoerder – kan dit wenselijk zijn. Het blijft bovendien mogelijk om de opgebouwde pensioen over te dragen naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever (als dit aan de orde is).
- Aanvullend op de hiervoor omschreven afwijkingen wordt het wenselijk geacht om een eenmalige waardeoverdracht naar een derde pijler pensioenproduct mogelijk te maken. Dit betreft alleen een waardeoverdracht van het opgebouwde pensioen tijdens het experiment. Dit opgebouwde pensioen kan dan aangewend worden voor een pensioenproduct in de derde pijler. Deze overdracht dient aangevraagd te worden binnen één jaar na beëindiging van de deelname. Op deze manier wordt het mogelijk dat de opgebouwde pensioenaanspraken de pensioenbestemming behouden én de zelfstandige voor pensioen kan blijven sparen. De optie voor een eenmalige waardeoverdracht naar een derde pijler pensioenproduct is daarmee aanvullend ten opzichte van de bovengenoemde afwijkingen van de huidige wet- en regelgeving over waardeoverdracht en afkoop.

Zoals reeds benoemd zijn deze afwijkingen alleen aan de orde wanneer de wetgever beslist de experimenteerbepaling niet om te zetten in een structurele wettelijke regeling. In dat geval zal het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de pensioenuitvoerders die een regeling uitvoeren in het kader van de experimenteerwetgeving, erop wijzen dat de experimenteerruimte eindigt. De pensioenuitvoerder zal de deelnemer dienen te informeren over het einde van de deelneming en de hoogte van het opgebouwde pensioen. De pensioenuitvoerder dient hierbij ook toe te lichten welke keuzemogelijkheden de gewezen deelnemer heeft en wat er gebeurt met het opgebouwde pensioen wanneer hier geen gebruik van wordt gemaakt, hier wordt nader op ingegaan in paragraaf 2.3.2 van deze nota van toelichting.

2.7 Risicodekking

Pensioenregelingen die in het kader van de experimenteerregeling tot stand komen, kunnen risicodekkingen aanbieden, zoals een partnerpensioen,

---

¹² Artikel 71 Pensioenwet.

arbeidsongeschiktheidspensioen dan wel de premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid.

Bij de dekkingen op risicobasis geldt dat indien de gebeurtenis zich voordoet waarmee het recht op uitkering wordt geactiveerd tijdens de deelname aan de pensioenregeling, de uitkering plaatsvindt onder de voorwaarden van het pensioenreglement. Dit betekent bijvoorbeeld dat een arbeidsongeschiktheidspensioen zal uitkeren tot de eindleeftijd zoals vermeld in het pensioenreglement en een partnerpensioen een levenslange uitkering geeft in geval de zelfstandige tijdens deelname overlijdt en een partner conform het pensioenreglement heeft.

Hierbij is het van belang om de kenmerken van het tweedepijlerpensioen in het oog te houden. In tegenstelling tot pensioen- en verzekeringsproducten in de derde pijler is hier sprake van collectiviteit en solidariteit, wat onder meer wil zeggen dat risico's met andere deelnemers aan de pensioenregeling worden gedeeld. Een medische keuring om individuele risicopremies vast te stellen is daarom niet aan de orde en zal daarom ook niet worden gefaciliteerd ten behoeve van pensioenregelingen in de tweede pijler voor zelfstandigen. Dit betekent dat een pensioenuitvoerder die deelneemt aan het experiment, 'slechte risico's' niet op voorhand kan uitsluiten en geen individuele risicopremies kan vaststellen. Dit is in overeenstemming met de kenmerken van het tweedepijlerpensioen, waar pensioenuitvoerders individuele werknemers ook niet kunnen uitsluiten vanwege hun risicoprofiel, of daar een hogere risicopremie voor kunnen vragen.

Met de Wet toekomst pensioenen wordt ook het nabestaandenpensioen gemoderniseerd. Dit besluit zoekt daarom, waar mogelijk, aansluiting bij de regels met betrekking tot het nabestaandenpensioen, zoals deze vanaf de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen komen te luiden.

In de eerste plaats wordt in beginsel een verplichte uitlooperperiode van drie maanden bij beëindiging van de deelname aan de pensioenregeling voorgeschreven. Hierbij gelden dezelfde regels als bij het partnerpensioen, zoals geregeld in de Wet toekomst pensioenen, zie hoofdstuk 10 van de Memorie van Toelichting bij de Wet toekomst pensioenen als de zelfstandige niet meer deelneemt omdat degene niet meer valt onder de definitie van zelfstandige of indien de pensioenregeling wordt beëindigd . In de tweede plaats wordt voorzien in de mogelijkheid tot uitruil van ouderdompensioen in voortzetting van de risicodekking voor het partnerpensioen bij einde deelname aan de pensioenregeling. We sluiten voor de experimenten aan bij hetgeen in de Wet toekomst pensioenen is geregeld over het partnerpensioen.

3. Gevolgen voor burgers en bedrijven

Dit besluit kan gevolgen hebben voor burgers (zelfstandigen) en bedrijven (pensioenuitvoerders). In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de gevolgen ten aanzien van de fiscale aspecten voor zelfstandigen van deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler (paragraaf 3.1), het doenvermogen van zelfstandigen (paragraaf 3.2) en worden de regeldrukeffecten voor zelfstandigen en pensioenuitvoerders in kaart gebracht (paragraaf 3.3).

3.1 Fiscale aspecten van vrijwillige deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler voor zelfstandigen

Voor zelfstandigen die meedoen aan een tweedepijlerpensioenregeling gedurende de experimenteerperiode geldt dat zij de pensioenpremies kunnen aftrekken en gebruik kunnen maken van de omkeerregel (aanspraak onbelast, uitkering belast). In paragraaf 2.3.1 is reeds benoemd dat het niet in alle gevallen voor zelfstandigen fiscaal voordeel oplevert om mee te doen aan een pensioenregeling in de tweede pijler. Dit kan het geval zijn als het marginale belastingtarief over het inkomen van de deelnemende zelfstandige tijdens de werkende fase lager ligt dan in de uitkeringsfase. In het besluit is daarom voor pensioenuitvoerders de verplichting opgenomen om de zelfstandige hierover te informeren in de informatie voorafgaande aan de deelname (zie paragraaf 2.3.1).

Een ander vraagstuk is hoe moet worden omgegaan met de situatie dat een zelfstandige meerdere opdrachtgevers heeft, en mogelijk ook bij meerdere experimenteerregelingen kan aansluiten. Dit speelt met name wanneer aansluiting op initiatief van de pensioenuitvoerder geschiedt. Het uitgangspunt is dat een zelfstandige voor het gehele pensioengevend inkomen (tot de maximaal de aftoppingsgrens; eventueel lager vast te stellen door de betreffende pensioenuitvoerder) kan deelnemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler. Het (maximale) pensioengevend inkomen betreft de winst uit onderneming in het jaar voorafgaande aan het jaar waarin de inleg wordt gedaan.¹³ In geval een zelfstandige meerdere opdrachtgevers heeft en daardoor aan meerdere tweedepijlerpensioenregelingen zou kunnen deelnemen, is het niet mogelijk voor een zelfstandige om bij iedere pensioenregeling voor het volledige pensioengevend inkomen deel te nemen. Zelfstandigen kunnen pensioenpremies aftrekken, voor zover binnen de maximale fiscale kaders wordt gebleven. De zelfstandige zelf moet fiscale bovenmatigheid voorkomen.

Voorbeeld

Stel een zelfstandige heeft 1800 uur in een dienstjaar gewerkt als zelfstandige, waarbij hij 900 uur gewerkt heeft als timmerman en 900 uur als onderwijzer in het basisonderwijs. Deze zelfstandige heeft de keuze om – voor zover vrijwillige aansluiting wordt aangeboden door een pensioenuitvoerder – (a) voor het maximaal pensioengevend inkomen vrijwillig deel te nemen aan de pensioenregeling voor de bouw óf aan de pensioenregeling voor het basisonderwijs of (b) om aan beide pensioenregeling vrijwillig deel te nemen voor de helft van het pensioengevend inkomen (een pensioengevend inkomen behorend bij 900 uur bij elke pensioenuitvoerder).

3.2 Doenvermogen zelfstandigen

In de memorie van toelichting bij de Wet toekomst pensioenen is reeds aandacht besteedt aan het doenvermogen van zelfstandigen in relatie tot de experimenten. Met de experimenteerwetgeving wordt gezien of vrijwillige deelname van zelfstandigen aan een pensioenregeling in de tweede pijler zelfstandigen stimuleert om pensioen te sparen. Ten behoeve daarvan is gepoogd om de drempel voor deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler te verkleinen zonder dat zelfstandigen de eigen verantwoordelijkheid voor het opbouwen van een oudedagvoorziening, om daarmee een inkomensterugval bij pensionering op te vangen, inleveren.

---

¹³ Artikelen 3.18, vierde lid, sub d en 10.11 van de Wet op de Inkomstenbelasting 2001.

Aanvullend op de experimenteerbepaling zijn in het besluit informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders opgenomen, die bijdragen aan het vergroten van het doenvermogen van zelfstandigen. Op basis van de informatie vanuit de pensioenuitvoerder moet een zelfstandige een weloverwogen keuze kunnen maken om wel of niet deel te nemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler en zich kunnen vergewissen van de consequenties van deelname aan die pensioenregeling. De informatie vanuit de pensioenuitvoerder betreft niet alleen informatie over de pensioenregeling zelf, maar ook informatie over de keuzemogelijkheden die de zelfstandige heeft in het geval dat de experimenten niet worden omgezet in structurele wetgeving. De ontvangen informatie dient er bovendien toe te leiden dat een zelfstandige deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler kan vergelijken met andere vormen van pensioensparen. Op die manier kan een zelfstandige een keuze maken die het beste bij zijn of haar voorkeuren past. Naast de te ontvangen informatie geldt als waarborg dat als een deelnemer geen keuze maakt, er geen deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler plaatsvindt.

3.3 Regeldrukeffecten

Het besluit introduceert de mogelijkheid voor pensioenuitvoerders om al dan niet op verzoek van sociale partners of de werkgever een pensioenregeling in de tweede pijler open te stellen voor vrijwillige aansluiting door zelfstandigen. In het kader van mogelijke regeldrukeffecten van dit besluit is het belangrijk te benadrukken dat het een *mogelijkheid* betreft voor pensioenuitvoerders. Het aanbieden van een pensioenregeling voor zelfstandigen is geenszins een verplichting. Als hiertoe door de pensioenuitvoerder wordt besloten, heeft dit gevolgen voor de regeldruk van pensioenuitvoerders. Als hiertoe niet wordt besloten heeft het besluit geen regeldrukgevolgen voor pensioenuitvoerders.

De experimenteerbepaling maakt vrijwillige aansluiting door zelfstandigen aan een pensioenregeling in de tweede pijler mogelijk. Dit betekent dat ook voor zelfstandigen geldt dat er geen verplichting is tot deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler. Alleen in geval de pensioenuitvoerder de zelfstandige informeert over de mogelijkheid tot vrijwillige deelname of als een zelfstandige op eigen initiatief informatie opvraagt en deelneemt aan een pensioenregeling leidt dit tot effecten voor de regeldruk voor zelfstandigen.

In deze paragraaf worden de regeldrukeffecten voor pensioenuitvoerders en zelfstandigen kwalitatief beschreven. De regeldrukeffecten worden niet gekwantificeerd. Vanwege het feit dat het besluit geen dwingende regeldrukeffecten heeft voor pensioenuitvoerders en zelfstandigen is het lastig op voorhand iets te zeggen over de omvang van de regeldruk als hier wel voor gekozen zou worden. Daarbij is de omvang van de regeldruk onder meer afhankelijk van de uitvoerder die een regeling aanbiedt, de inrichting van de regeling en de beoogde doelgroep. Daar is op voorhand geen inschatting van te maken. Tijdens de experimenteerperiode kunnen bovendien de regeldrukeffecten in praktijk in beeld gebracht worden. Bij een eventuele structurele regeling kunnen deze inzichten benut worden.

3.3.1 Regeldruk voor bedrijven

De mogelijkheid tot het openstellen van een pensioenregeling voor vrijwillige deelname door zelfstandigen kan leiden tot regeldruk voor pensioenuitvoerders wanneer zij overwogen en besluiten een regeling voor zelfstandigen aan te bieden.

Enmalige regeldrukkosten

Aan de hand van de experimenteerbepaling zullen pensioenuitvoerders – eventueel op verzoek van sociale partners – kunnen besluiten of zij een pensioenregeling willen openstellen voor zelfstandigen. Dit leidt tot kennisnamekosten voor pensioenuitvoerders en sociale partners. Wanneer een pensioenuitvoerder besluit een pensioenregeling voor zelfstandigen aan te bieden zullen zij een pensioenreglement moeten opstellen dan wel aanpassen in geval de bestaande pensioenregeling voor werknemers ook voor zelfstandigen wordt opengesteld. Voor aansluiting van zelfstandigen aan een pensioenregeling in de tweede pijler dient de pensioenadministratie hierop te worden aangepast. Zoals in de experimenteerbepaling opgenomen dienen de experimenten geëvalueerd te worden. In dat kader heeft de pensioenuitvoerder de verplichting om gegevens bij te houden en aan te leveren ten behoeve van die evaluatie. Als op basis van de evaluatie besloten wordt de experimenteerwetgeving niet om te zetten in structurele wetgeving zullen pensioenuitvoerders deelnemers hierover moeten informeren (zie paragraaf 2.3.2).

Terugkerende regeldrukkosten

Indien een pensioenuitvoerder besluit om een pensioenregeling voor vrijwillige aansluiting door zelfstandigen open te stellen, zal er een aantal terugkerende regeldrukkosten zijn. Deze kosten hangen samen met de informatieverplichtingen van pensioenuitvoerders, het aansluiten van zelfstandigen, de premie inning, het beheren van het pensioen van de deelnemende zelfstandigen. In geval van een automatische aanschrijving brengt ook de bestandsvergelijking met de Kamer van Koophandel regeldrukkosten met zich mee. Veel van de terugkerende regeldrukkosten zijn vergelijkbaar met de kosten die pensioenuitvoerders nu ook maken voor de uitvoering van de pensioenregeling voor werknemers.

3.3.2 Regeldruk voor burgers

De belangrijkste regeldrukeffecten voor zelfstandigen betreffen de kennisnemingskosten. Zij kunnen direct aangeschreven worden door een pensioenuitvoerder of krijgen (via algemene kanalen) informatie over de mogelijkheid om pensioen op te bouwen in de tweede pijler. Op verschillende momenten kunnen zelfstandigen kennisnemen van informatie over vrijwillige deelname aan een pensioenregeling in de tweede pijler. Ten eerste bij een aanbod van een pensioenuitvoerder om deel te nemen aan een pensioenregeling in de tweede pijler of bij het opvragen van informatie op eigen initiatief. Ten tweede bij het einde van de experimentperiode. Indien op basis van de evaluatie besloten wordt de experimenteerwetgeving niet om te zetten in structurele wetgeving worden de deelnemende zelfstandigen daarover geïnformeerd door de betreffende pensioenuitvoerder. Naast de kennisnamekosten heeft ook het voldoen aan de premieverplichting gevolgen voor de regeldruk. Zelfstandigen dienen immers zelf de premie-inleg te voldoen, dit loopt niet via de opdrachtgever.

4. Consultatie toetsing en adviezen

PM

5. Voorhang

PM

Artikelsgewijs

Dit besluit is gebaseerd op artikel 150a van de Pensioenwet en regelt bepalingen voor het experiment.

Artikel 1

In artikel 1 worden vijf definities opgenomen.

Met derdepijlerpensioenproduct wordt een fiscaal gefaciliteerd product ten behoeve van de oudedagsvoorziening in de derde pijler bedoeld. Het gaat hierbij om een lijfrenteverzekering, lijfrenterekening of lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in de Wet Inkomstenbelasting 2001.

Als in dit besluit het begrip 'experiment' wordt gebruikt gaat het om de tijdelijke mogelijkheid om een pensioenregeling aan zelfstandigen te bieden op grond van artikel 150a van de wet. In dit besluit wordt verstaan onder 'pensioenovereenkomst' hetgeen de zelfstandige is overeengekomen betreffende pensioen. Een zelfstandige heeft geen werkgever zoals bedoeld in de wet.

Als in dit besluit het begrip 'wet' gebruikt wordt, dan wordt hier de Pensioenwet bedoeld. En tenslotte wordt met het begrip 'zelfstandige' zowel een zelfstandige als een directeur-groootaandeelhouder in de zin van de wet bedoeld. De definitie van zelfstandige is niet nader gedefinieerd.

Artikel 2

In artikel 2 wordt ingegaan op de wijze waarop een pensioenregeling kan worden opgesteld door een pensioenuitvoerder en wie bij de besluitvorming betrokken dient te worden. Zie voor het eerste tot en met het vijfde lid een nadere toelichting in paragraaf 2.1.1.

In het zesde lid is bepaald dat een zelfstandigenorganisatie in dit artikel dient te voldoen aan twee voorwaarden. Ten eerste dient de zelfstandigenorganisatie volledige rechtsbevoegdheid als bedoeld in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek te bezitten en ten tweede moet haar statutaire doel in elk geval de belangenbehartiging van zelfstandigen te omvatten.

Tenslotte is in het zevende lid bepaald dat een verzekeraar of premiepensioeninstelling zelfstandig kan besluiten een pensioenregeling open te stellen voor zelfstandigen.

Hiervoor geldt het reguliere proces van productontwikkeling.

Artikel 3

Artikel 3 gaat over de informatie voorafgaand aan deelname; de precontractuele fase. Hierbij gaat het zowel om het kenbaar maken van de pensioenregeling als ook om het doen van een aanbod om deel te nemen.

In het eerste lid is geregeld dat de pensioenuitvoerder in algemene zin de pensioenregeling voor zelfstandigen kenbaar kan maken. Het verzoek tot het doen van een aanbod om deel te nemen is op initiatief van de zelfstandige.

Op grond van het tweede lid kan het aanbod om deel te nemen aan de pensioenregeling ook op initiatief van een bedrijfstakpensioenfonds via het aanschrijven van zelfstandigen. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat voor de aanschrijving artikel 49 van de Pensioenwet geldt. Het bedrijfstakpensioenfonds kan aanschrijven als aan twee voorwaarden wordt voldaan op het moment van aanschrijven. Ten eerste moet de zelfstandige gewezen deelnemer zijn bij het bedrijfstakpensioenfonds en ten tweede moet de zelfstandige werkzaamheden binnen de statutaire werkingssfeer van het bedrijfstakpensioenfonds verrichten.

In het derde lid is nader uitgewerkt welke informatie moet staan in het aanbod om deel te nemen. Volgens onderdeel a is in het aanbod opgenomen op welke wijze aanbod en aanvaarding in ieder geval tot stand komt.

In onderdeel b staat de expliciete vermelding van de vrijwilligheid van de pensioenregeling; zie hiervoor een nadere toelichting in paragraaf 2.3.1.

Verder volgt uit onderdeel c dat ook informatie moet worden gegeven over de wijze waarop en de termijn waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan waarbij ook de procedure bij betalingsachterstand wordt toegelicht.

Zie voor de onderdelen d en e een nadere toelichting in paragraaf 2.3.1.

In onderdeel f is opgenomen dat expliciet vermeldt wordt dat de betaalde premie niet wordt teruggestort op verzoek van de zelfstandige. Dit is een vorm van afkoop die niet is toegestaan op grond van de Pensioenwet; zie hiervoor de artikelen 1 en 65 van de Pensioenwet.

Zie voor de onderdelen g tot en met j een nadere toelichting in paragraaf 2.3.1.

In onderdeel k is opgenomen dat de pensioenuitvoerder in het aanbod vermeldt welke informatie de pensioenuitvoerder nodig om heeft om de deelname door de zelfstandige te kunnen uitvoeren. Hierbij kan gedacht worden aan praktische zaken zoals een bankrekeningnummer.

Op grond van artikel 46a tweede lid van de Pensioenwet mag een pensioenuitvoerder de uitvoeringsovereenkomst c.q. het uitvoeringsreglement op het openbare deel of op het besloten deel van de website ter beschikking stellen. In het vierde lid is geborgd dat een pensioenuitvoerder de uitvoeringsovereenkomst c.q. het uitvoeringsreglement ter beschikking stelt als onderdeel van het aanbod. Voor zover de zelfstandige geen toegang heeft op het besloten deel van de website, zal de pensioenuitvoerder dit document op een andere wijze beschikbaar dienen te stellen. Een pensioenuitvoerder kan in plaats van dit document ter beschikking te stellen het document ook verstrekken.

En tenslotte is in het laatste lid benadrukt dat deelname aan de pensioenregeling tot stand komt door aanbod en aanvaarding tussen zelfstandige en de pensioenuitvoerder.

Artikel 4

Artikel 4 van dit besluit verduidelijkt de wijze van premiebetaling en de procedures bij betalingsachterstand. Op grond van het eerste lid is opgenomen dat de zelfstandige verantwoordelijk is voor de premiebetaling en de verschuldigde premie voldoet aan de pensioenuitvoerder.

Daarnaast is in het tweede lid verduidelijkt dat in de uitvoeringsovereenkomst of uitvoeringsreglement de wijze van premiebetaling waarop de verschuldigde premie wordt vastgesteld, de waarop en termijn waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan en de procedures bij betalingsachterstand dient te staan.

Ten slotte is in het derde lid geregeld dat bij een betalingsachterstand artikel 29 van de wet van overeenkomstige toepassing is waarbij de procedure uit artikel 29 van de wet voor alle pensioenuitvoerders geldt. Uitsluitend de betreffende zelfstandige met een betalingsachterstand hoeft aangeschreven te worden en niet alle zelfstandigen die deelnemen aan de pensioenregeling. Door de procedure van artikel 29 van de wet is invulling gegeven aan 'geen premie; geen recht' waarbij gedurende de betalingsachterstandsprocedure de risicodekking bij overlijden en arbeidsongeschiktheid in stand blijven.

Artikel 5

De regels met betrekking tot het nabestaandenpensioen, zoals de uitruil van (een deel van) het ouderdompensioen ter financiering van het voortzetten van het

partnerpensioen op risicobasis, in de Pensioenwet zijn van overeenkomstige toepassing voor het nabestaandenpensioen in de pensioenregeling van de zelfstandige. Dit artikel verduidelijkt dat de verplichte voortzetting van het partnerpensioen van drie maanden zoals bedoeld in artikel 55 van de wet, in drie situaties geldt voor de zelfstandige. Dit is het geval als de zelfstandige niet meer deelneemt omdat degene niet meer valt onder de definitie van zelfstandige, vanwege de beëindiging van het experiment of vanwege de beëindiging van de pensioenregeling door de pensioenuitvoerder na afloop van het experiment indien dit experiment wordt omgezet in een structurele wettelijke regeling.

Artikel 6

In artikel 6 is geregeld dat voor het bepalen of de opgebouwde pensioenaanspraak op van ouderdomspensioen onder de afkoopgrens van klein ouderdomspensioen valt, uitsluitend gekeken wordt naar de pensioenaanspraak opgebouwd als zelfstandige in het kader van dit experiment. Een pensioenaanspraak die de zelfstandige bijvoorbeeld eerder opbouwde als werknemer bij dezelfde pensioenuitvoerder, telt niet mee voor deze toets.

Artikel 7

Op grond van het eerste lid geldt er een meldplicht voor een pensioenuitvoerder die een pensioenregeling openstelt voor zelfstandigen op grond van dit experiment. De melding dient uiterlijk een maand voorafgaand aan inwerkingtreding van de pensioenregeling aan Onze Minister. Op grond van artikel 150a van de Pensioenwet wordt in een ministeriële regeling de wijze waarop de melding aan Onze Minister wordt gedaan nader uitgewerkt. De toezichthouders worden op grond van het tweede lid geïnformeerd welke pensioenuitvoerders gebruik maken van dit experiment.

Artikel 8

In dit artikel wordt voor de pensioenuitvoerder in het eerste en tweede lid een wettelijke grondslag geregeld voor de verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens specifiek voor de uitvoering, het bewaken en de evaluatie van het experiment. Op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG mogen deze gegevens, die zijn verkregen voor een bepaald doel, niet zonder meer voor een ander doel zoals de onderhavige experimenten worden gebruikt.

Op grond van het derde lid is het onafhankelijke onderzoeksbureau dat door Onze Minister is aangesteld, bevoegd tot het verwerken van geanonimiseerde gegevens voor zover dat noodzakelijk is voor het bewaken en de evaluatie van het experiment. Tenslotte is het toegestaan dat de pensioenuitvoerder uit eigen beweging of op verzoek van Onze Minister geanonimiseerde gegevens verstrekt aan Onze Minister voor zover dat noodzakelijk is voor het bewaken en de evaluatie van het experiment.

Artikel 9

Het experiment heeft een tijdelijk karakter met een beperkte duur. In artikel 9 zijn specifieke voorwaarden geregeld bij een beëindiging van de pensioenregeling.

Het eerste lid regelt dat een pensioenregeling tijdens dit experiment gesloten kan worden voor zelfstandigen die nog niet deelnemen.

Het tweede lid bevat een beperking dat een pensioenuitvoerder tijdens dit experiment de pensioenregeling niet tussentijds kan beëindigen zolang deze zelfstandige deelneemt aan de pensioenregeling, tenzij sprake is van een betalingsachterstandsprocedure uit artikel 29 van de Pensioenwet.

Op grond van het derde lid kan een experiment eindigen indien de uitvoerder hiertoe beslist terwijl dit experiment wordt omgezet in een structurele wettelijke regeling. In het vierde lid zijn keuzemogelijkheden voor de zelfstandige opgenomen als Onze Minister het experiment eindigt. Zie voor een toelichting op dit artikel verder paragraaf 2.6.2 van de toelichting.

Het vijfde lid regelt dat de informatie bij einde deelname uit artikel 39 van de Pensioenwet van overeenkomstige toepassing is waarbij de pensioenuitvoerder ook informatie moet verstrekken over de keuzemogelijkheden vermeld in het vierde lid. Tenslotte is in het zesde lid geregeld dat niet kan worden afgeweken van dit artikel. Elk beding in strijd met dit artikel is nietig.

Artikel 10

Op grond van artikel 150a worden bij ministeriële regeling regels gesteld waarbij in ieder geval opgenomen wordt welke informatie door de pensioenuitvoerder geadministreerd wordt. Zie verder paragraaf 2.5 Monitoring en evaluatie voor een toelichting over het onderzoek en de evaluatie.

Artikel 11

Dit artikel regelt de inwerkingtreding en de maximale duur. De beoogde inwerkingtreding is 1 januari 2023. Op grond van artikel 150a van de wet duurt het experiment ten hoogste vijf jaar. Indien een voorstel van wet bekend gemaakt is om het experiment om te zetten in een structurele wettelijke regeling, kan deze amvb verlengd worden.

Artikel 12

Dit besluit wordt aangehaald als 'Besluit experiment pensioenregeling zelfstandigen'.

De Minister voor Armoedebelid, Participatie en Pensioenen